

Økonomiske levekår. Høringsinnspill til Dokument 8:77 S (2022-2023) fra Norges Handikapforbund.

Kunnskap er nødvendig som beslutningsgrunnlag

Økonomiske levekår er grunnleggende for funksjonshemmedes muligheter til å leve og delta likestilt med andre. Vår erfaring er at merkostnadene funksjonshemmede har øker. Samtidig strammes det inn på inntektssiden. Vi vil peke på at selv med inntektslikhet, vil det ikke gi funksjonshemmede samme økonomiske levekår som befolkningen for øvrig, siden merkostnadene er omfattende og økende. Sysselsettingsgraden var i 2021 nede i 38 %, mot i overkant av 78 pst. i befolkningen ellers (AKU). Det betyr at mange lever på uføretrygd hele livet, med lav inntekt. De siste år med dyrtid har gitt en nedgang i husholdenes økonomiske trygghet. Funksjonshemmede er særlig rammet.

Det mangler helhetlige analyser med dokumentasjon og fakta. Studier som viser helheten i utgifter og inntekter vil gi et bedre beslutningsgrunnlag framover.

Rapporter gir et bilde

NHF-rapporten Hva koster det å være funksjonshemmet i Norge i 2017? dokumenterer at funksjonshemmede innbyggere har omfattende merkostnader. Vi viser de samlede utgiftene gjennom tre konkrete eksempler:

- Camilla er i jobb og bor alene, har merkostnader på kr 67 806,- per år
- Sadia er uføretrygdet og bor alene, har merkostnader på kr 91 866,- per år
- Familie med tre barn, et av barna funksjonshemmet, har merkostnader på kr 97 872,- per år

Rapporten tar opp grunnstønad, bil, særfradrag, bostøtte og egenandeler til fysioterapi, hjelpemidler og kommunale tjenester.

Rapport fra SIFO/Oslo Met, Dyrtid under oppseiling II, viser en markant nedgang i husholdningenes økonomiske trygghet. Rapporten dokumenterer at nesten alle husholdninger har merket økte levekostnader, men effektene er ikke jevnt fordelt. De som lever på lav inntekt er hardest rammet. Blant disse er personer der inntekten helt eller delvis kommer fra uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger og familier hvor man har ekstrakostnader til mat, strøm eller drivstoff fordi noen i familien har en funksjonshemming eller er rammet av alvorlig sykdom. (SIFO-rapport 8-2022).

Det har skjedd mange endringer uten at helheten og konsekvenser er dokumentert

Det har gjennom flere år skjedd endringer som svekker funksjonshemmedes levekår. Grunn- og hjelpestønader er underregulert og strammet inn. Grunnstønaden har hatt en prosentvis nedgang i gjennomsnittlig ytelse på 34,7 pst. fra 2016 til 2023 (Statsbudsjett 2023, Arbeidsdepartementet s. 58). Bostøtten er endret, tilskudd til tilpasning av boliger er ikke lenger en øremerket ordning i statsbudsjettet. Egenbetaling øker på mange områder, inkludert transport. Det er ikke kunnskaper om hvordan dette slår ut samlet sett på økonomiske levekår og muligheter til å delta likestilt med andre. Dagens situasjon med dyrtid er med på å forsterke ulikhetene.

CRPD gir klare føringer om statistikk og innhenting av data

Ifølge CRPD skal myndighetene innhente statistikk og forskning som grunnlag for politikken (art. 31). Et offentlig utvalg må derfor utrede funksjonshemmedes økonomiske levekår og foreslå tiltak.